

Bijlage 3: Risicowaarschuwingen en informatie over financiële instrumenten

De informatie in dit document wordt verstrekt aan u, als niet-professionele belegger, overeenkomstig de Europese en Belgische wet- en regelgeving. De informatie in deze Bijlage 3 is bedoeld om u een algemene omschrijving te geven over de belangrijkste kenmerken en risico's van (het beleggen in) effecten, zoals aandelen en obligaties, en derivaten, zoals futures en opties. In dit document worden ook de meer algemene risico's van beleggingsmarkten beschreven. Zorg dat u, voordat u overgaat op een beleggingsbeslissing, altijd controleert of de uitgever van een effect of de aanbieder van een derivaat specifieke informatie heeft gepubliceerd over het desbetreffende effect of derivaat, zoals een prospectus of een Essentiële-informatie-document (Eid), en bestudeer deze nauwkeurig. Als u de aard en de omvang van uw positie ten opzichte van de aard en de risico's van een product niet begrijpt, dient u niet in het product te handelen. U dient uzelf zeker te stellen dat de producten waarin u handelt, passend zijn bij uw persoonlijke omstandigheden en financiële situatie. Dit document dekt zeker niet alle mogelijke risico's die gepaard gaan met de verschillende soorten beleggingen of financiële markten.

We willen benadrukken dat u, indien u als een niet-professionele cliënt classificeert, met name dit document aandachtig dient te bestuderen, aangezien uw mate van ervaring, kennis en expertise lager is dan die van een professionele klant of van een ervaren tegenpartij. U dient daarom dit document te lezen en te zorgen dat u de inhoud begrijpt. Aan iedere belegging die u doet via LYNX met Interactive Brokers zijn risico's verbonden.

We noemen een aantal algemene risico-waarschuwingen die van toepassing zijn op de meeste beleggingen en beleggingsstrategieën en waar u zich

van bewust dient te zijn:

- a. U dient zich er te allen tijde bewust van te zijn dat u mogelijk niet uw oorspronkelijke inleg terugkrijgt, aangezien de waarde van beleggingen en de rendementen van deze beleggingen zowel kunnen stijgen als dalen. Er zijn geen gegarandeerde resultaten. De koers of de waarde van een belegging is afhankelijk van fluctuaties op de markt waar LYNX geen invloed op heeft;
- b. In het verleden behaalde resultaten geven geen indicatie af voor toekomstige rendementen;
- c. De waarde van een specifieke belegging kan dalen door een daling in de markt die bijvoorbeeld wordt veroorzaakt door de vraag en het aanbod van een specifiek financieel instrument, de beleggers of het marktsentiment, de koersen van onderliggende of verwante beleggingen of andere politieke en economische factoren;
- d. Voor beleggingen die worden aangehouden voor de middellange tot lange termijn, of beleggingen met een beperkte liquiditeit of een vaste looptijd of met aanzienlijke aanloopkosten, geldt dat uitstappen op een eerder moment dan gepland mogelijk leidt tot een lager dan verwacht rendement, inclusief de mogelijkheid op een verlies van het gehele ingelegde bedrag;
- e. Het handelen buiten de beurs om van beleggingen die niet onder de regels van een gereguleerde markt of beurs vallen of waar geen erkende markt voor bestaat, of waarvan de afwikkeling niet door een gereguleerde clearinginstelling plaatsvindt, zorgt voor een extra risico voor de belegger, namelijk de onzekerheid of market makers bereid zijn om te handelen in dergelijke beleggingen. Als

gevolg hiervan kan het zijn dat er geen secundaire markt beschikbaar is voor deze beleggingen. Ook kunnen er beperkingen zijn wat betreft de mogelijkheid om te handelen en de liquiditeit. Zo kunnen beleggingen mogelijk alleen gekocht of verkocht worden op bepaalde data of met een voorgeschreven kennisgevingsperiode. U dient zich ervan bewust te zijn dat het mogelijk lastig is om betrouwbare informatie te verkrijgen over de huidige waarde van dergelijke beleggingen of de mate van de risico's met betrekking tot deze beleggingen;

- f. Als er onvoldoende spreiding aanwezig is op uw beleggingsrekening en u excessief gepositioneerd bent in één of een beperkt aantal beleggingen, loopt u concentratierisico;
- g. Correlatierisico heeft betrekking op de mogelijkheid dat de daadwerkelijke correlatie tussen twee effecten of variabelen anders is dan verwacht. Het gevolg kan zijn dat uw portefeuille risicovoller is dan beoogd. De term correlatie wordt gebruikt om te vergelijken hoe een beleggingscategorie zich mogelijk gedraagt ten opzichte van een andere beleggingscategorie. Om het risico van uw beleggingsrekening te beheren is het belangrijk om een inschatting te maken van de correlatie tussen de verschillende effecten in uw portefeuille;
- h. Volatiliteit is een statistische maatstaf om te meten in hoeverre een bepaalde belegging significante koersschommelingen laat zien. Over het algemeen geldt, hoe hoger de volatiliteit, hoe risicovoller de belegging;
- i. Wet- of regelgevingsrisico is het risico van veranderingen in de wet- en regelgeving waardoor het winstpotentieel van een belegging mogelijk lager wordt of die tot een verlies op uw belegging leidt. Wetgevingsrisico kan zelfs tot gevolg hebben dat een eerder acceptabele belegging illegaal

wordt of een dusdanige invloed heeft op de fiscale behandeling van uw belegging dat de winstgevendheid geraakt wordt. Dergelijke risico's zijn onvoorspelbaar en kunnen afhankelijk zijn van verschillende politieke, economische en andere factoren;

- j. Operationele risico's, zoals verstoringen in of het niet-functioneren van essentiële systemen of controles, inclusief IT-systemen, hebben mogelijk invloed op de mogelijkheid om uw beleggingen te verhandelen of anderszins transacties uit te voeren.

Naast bovenstaande zijn de risico's, die betrekking hebben op beleggingen in financiële instrumenten en specifieke risico's met betrekking tot bepaalde complexe producten, op een rij gezet.

A) Risico's van toepassing op beleggingen in alle financiële instrumenten

I. Inleiding:

Hieronder zijn een aantal typische risico's beschreven die betrekking hebben op alle soorten beleggingen die u kunt doen via Interactive Brokers. De risico's die beschreven worden, zijn cumulatief en kunnen elkaar versterken.

Volatiliteit:

De koersen van financiële instrumenten en effecten zijn gedurende de tijd onderhevig aan grote schommelingen. De mate waarin de koers fluctueert binnen een bepaalde periode wordt ook wel de volatiliteit genoemd. De volatiliteit wordt berekend op basis van historische data met behulp van statistische methodes. Hoe hoger de volatiliteit van een financieel instrument, hoe groter het risico van deze belegging. De volatiliteit is echter alleen gebaseerd op veranderingen van de koers uit het verleden en is daarmee geen betrouwbare indicator voor toekomstige koersontwikkelingen.

Liquiditeits- en fungibiliteitsrisico:

De liquiditeit en de fungibiliteit omschrijven de mogelijkheid waarmee de belegger in staat is om op ieder moment afstand te doen van een financieel instrument. De basale mogelijkheid om afstand te doen wordt fungibiliteit genoemd. Liquiditeit houdt in dat er afstand kan worden gedaan van een financieel instrument waarbij een verkooporder van een gemiddelde omvang zoals gebruikelijk is in de markt, geen noemens-waardige of blijvende verandering van de prijs tot gevolg heeft. Een verkooporder in een illiquide markt zou dus alleen kunnen worden uitgevoerd tegen een aanzienlijk lagere koers. Met name krappe en illiquide markten kunnen ertoe leiden

dat het lastig is om financiële instrumenten aan te kopen of juist te verkopen. Sommige financiële instrumenten worden langere tijd tegen dezelfde koers verhandeld, zonder enige significante onderliggende aan- of verkopen. Een aan- of verkooporder kan in dergelijke markten soms niet direct uitvoerbaar zijn, of alleen gedeeltelijk of tegen zeer ongunstige voorwaarden. Ook kan dit leiden tot hogere transactiekosten.

Valutarisico:

Beleggers lopen een valutarisico wanneer ze beleggingen aanhouden in een andere valuta dan de valuta van hun eigen land. Het valutarisico komt tot uiting wanneer de verhouding tussen de valuta van het land waar de beleggers resideert en de vreemde valuta verandert. Dit kan als gevolg hebben dat zelfs bij een koersstijging, een transactie toch tot een verlies leidt. Valuta en wisselkoersen zijn onderhevig aan factoren op de korte, middellange en lange termijn. Zo kunnen marktvisies, huidige politieke ontwikkelingen, speculaties, economische ontwikkelingen, renteontwikkelingen, monetaire beleids-beslissingen en macro-economische factoren allemaal invloed hebben op de wisselkoersen.

Inflatierisico:

Inflatierisico is het risico dat beleggers geldelijke verliezen lijden als gevolg van aanhoudende devaluerende valuta (inflatie).

Economisch risico:

Economische ontwikkelingen die onjuist voorspeld of niet voorzien waren, kunnen een negatieve invloed hebben op de toekomstige ontwikkeling van de koersen van financiële instrumenten. De ontwikkeling van de economie van een land heeft altijd effect op de ontwikkeling van de koersen van financiële instrumenten.

Kredietrisico:

Beleggers hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van geleend geld waarbij de portefeuille of de effectenrekening als onderpand fungeert, zodat ze solvabel blijven en dus actief kunnen blijven. Let wel op dat u eerst genoeg rendement dient te maken om de rente te voldoen van de lening die u heeft aangetrokken om uw beleggingen te financieren, alvorens u winst kunt maken. Daarnaast dient u ook de lening terug te betalen. Dit heeft ook invloed op de risico-rendementsverhouding. Als geld wordt geleend met een portefeuille als onderpand, zorgt een negatieve koersontwikkeling ervoor dat de waarde van de portefeuille die als onderpand dient, lager wordt. Indien deze waarde niet meer volstaat om te voldoen als onderpand, zal u doorgaans additionele betalingen moeten doen en de geldlener extra onderpand moeten verschaffen om te zorgen dat er voldoende zekerheid blijft bestaan voor de lening. Anders loopt u het risico dat de lening wordt opgeëist. In extreme gevallen kan een gedwongen verkoop van de effecten op de effectenrekening worden afgedwongen door de geldlener. Dit zal met name gebeuren wanneer de opgevraagde additionele middelen niet worden geleverd of onvoldoende worden geleverd. Daarnaast is het niet zeker dat uw beleggingsrekening in de toekomst nog gebruikt kan worden om volledig aan uw verplichtingen te voldoen.

Fiscale risico's:

De fiscale situatie van de beleggers heeft altijd effect op het duurzame rendement van de beleggingen. De wijze waarop winsten en opbrengsten van effecten en soortgelijke transacties worden belast, kan wijzigen. Naast de directe gevolgen voor de beleggers kunnen dergelijke veranderingen ook invloed hebben op de winstgevendheid van de bedrijven en daarmee negatieve of positieve gevolgen hebben voor de koersontwikkeling van financiële instrumenten.

Onderzoek daarom, voordat u gaat beleggen, de

onderliggende fiscale omstandigheden en de wijze waarop de voorgenomen kapitaalsbeleggingen worden belast.

Incidentele kosten:

Alle provisies en transactiekosten die van toepassing zijn, evenals terugkerende kosten (zoals eventuele beheerkosten voor het aanhouden van bepaalde producten) hebben invloed op de mogelijke winstgevendheid van de desbetreffende transactie.

Hoe hoger de kosten zijn van een specifieke transactie, hoe langer het duurt voordat deze winstgevend wordt. Tegelijkertijd neemt de kans op winst af, aangezien de kosten eerst moeten worden terugverdiend voordat u enige winst maakt.

Bestudeer daarom de verhouding tussen de kosten en de totale netto transactiewaarde.

Day-tradingrisico's:

Het is mogelijk om financiële instrumenten op dezelfde dag aan te kopen en weer te verkopen, om hiermee te profiteren van kleine en kortstondige koersverschillen ('day-trading'). Deze transacties vallen onder speculatieve handelstechnieken, aangezien middellange- en langetermijnfactoren doorgaans geen effect hebben op de koers. Hoe hoger de basisvolatiliteit is van een specifiek financieel instrument, hoe hoger het risico. De kans op een totaalverlies is bij deze handelsaanpak doorgaans hoger; waarbij dit risico nog eens toeneemt naarmate er meer verhandeld wordt. Bij deze handelsaanpak is de impact van de vergoedingen met name van belang, aangezien de vergoedingen stijgen wanneer er een groot aantal transacties wordt gedaan (zie ook 'Incidentele kosten' onder A.I.). Deze kosten kunnen buitenproportioneel hoog zijn. Als deze day-trading-transacties worden gefinancierd door het afsluiten van een lening, dient de belegger zich ervan bewust te zijn dat de verplichting om deze lening te voldoen blijft

bestaan; ongeacht de uitkomsten van de transactie, en dat er mogelijk additionele kosten ontstaan als gevolg van renteverplichtingen, die eerst moeten worden verdiend voordat de belegger op een breakeven-resultaat uitkomt. Als er transacties in futures plaatsvinden op een day-trading-basis, kan het zijn dat er extra onderpand of eigen vermogen moet worden ingebracht op het moment dat er verliezen ontstaan, die mogelijk het in eerste instantie ingelegde kapitaal of onderpand overstijgen. Bij day-trading is de belegger in concurrentie met professionele en financieel sterke marktpartijen. Beleggers die willen day-traden dienen, met het oog op bovenstaande, over diepgaande kennis en ervaring te beschikken met betrekking tot de markten, handelstechnieken en strategieën, en financiële derivaten.

II. Risico's die gepaard gaan met de handel in aandelen

1. De aard van aandelen

Een aandeel is een eigendomscertificaat waarin de aandeelhoudersrechten van de aandeelhouder ten aanzien van het onderliggende bedrijf zijn opgenomen. De eigenaar of houder van het aandeel is geen schuldeiser van het bedrijf maar bezit een deel van het eigen vermogen van het bedrijf als mede-eigenaar van de activa. Er kunnen verschillende vormen van overdraagbaarheid van toepassing zijn op de aandelen (fungibiliteit). In het geval van aandelen aan toonder gelden er helemaal geen specifieke vormeisen voor het overdragen van het eigendom van de aandelen. In het geval van aandelen op naam worden de aandelen geregistreerd in het aandelenregister van het bedrijf onder de naam van de belegger. Wat betreft het bedrijf zijn alleen die personen die in dit register staan, aandeelhouders. Alleen deze personen mogen dan ook hun rechten uitoefenen, dan wel persoonlijk, dan wel via volmacht. Als een aandeelhouder afziet van registratie in het aandelenregister, dan ontvangt deze persoon

doorgaans ook geen enkele informatie meer van het bedrijf en ontvangt hij of zij ook geen uitnodiging voor algemene vergaderingen. Hiermee verliest de aandeelhouder in feite zijn of haar stemrecht. Aandelen op naam met een beperkte overdraagbaarheid vormen een speciale categorie van aandelen op naam. De overdracht van deze aandelen aan een nieuwe aandeelhouder vereist vooraf gekregen goedkeuring van het bedrijf. Zonder deze goedkeuring kan het aandeel niet worden overgedragen.

Gewone aandelen:

Gewone aandelen zijn de meest voorkomende soort aandelen. Met deze aandelen heeft de aandeelhouder de wettelijke en statutaire rechten die hierbij horen.

Preferente aandelen:

Op preferente aandelen is vaak een voorkeursrecht van toepassing wat betreft de distributie van de winst of de opbrengsten van een liquidatie- of faillissementsverkoop. Er kunnen wel of geen stemrechten van toepassing zijn op preferente aandelen. Ze geven de aandeelhouder vaker niet dan wel het recht om te stemmen tijdens algemene vergaderingen.

2. Risico's

Hieronder volgen een aantal specifieke risico's met betrekking tot de handel in aandelen, naast de algemene risico's die horen bij het beleggen in aandelen.

Ondernemersrisico:

Aangezien beleggers, als ze een aandeel kopen, deelnemen aan de economische ontwikkeling van het bedrijf, zijn ze daarmee in feite ondernemers en hebben ze recht op de opbrengsten die voortkomen uit die onderneming, maar dragen ze ook de bijbehorende risico's. Het ondernemersrisico houdt

ook het risico in dat de ondernemingsactiviteiten van het bedrijf niet leiden tot succes. In het ergste geval leidt dit tot een faillissement. In dat geval kan uw belegging al zijn waarde verliezen. Dit geldt des te meer omdat aandeelhouders bij zo'n faillissement pas recht hebben op enige inkomsten uit de activa nadat alle andere schuldeisers zijn voldaan.

Koersrisico:

Aandelenkoersen fluctueren en soms kunnen deze fluctuaties behoorlijk stevig zijn. Deze zijn doorgaans afhankelijk van de vraag en het aanbod. Ze worden bepaald door de algemene economische omstandigheden en de specifieke situatie van het bedrijf.

Op basis van de historische koersontwikkeling kunnen geen betrouwbare conclusies worden getrokken over de toekomst.

Op de lange termijn is de koers afhankelijk van de winstgevendheid van het bedrijf, die weer wordt beïnvloed door macro-economische trends en de onderliggende politieke omstandigheden. Op de middellange termijn overlappen economische, valuta- en beleidsmatige invloeden elkaar. Op de korte termijn worden de prijsbepaling en het marksentiment geraakt door actuele zaken, zoals geschillen of juridische conflicten, internationale crises, grondstofprijzen, en vele andere parameters. In het algemeen kan men een onderscheid maken tussen het algemene marktrisico dat een aandeel loopt, en een bedrijfsspecifiek risico. Het algemene marktrisico is het risico op een verandering van de koers als gevolg van algemene ontwikkelingen in de aandelenmarkt, die niet direct zijn te herleiden tot de economische positie van het specifieke bedrijf. De koers van het aandeel zal dan dalen door het sentiment op de gehele markt, ondanks dat de huidige economische situatie van het bedrijf niet is veranderd. Zulke algemene marktrisico's kunnen tegelijkertijd opspelen met positieve bedrijfsspecifieke ontwikkelingen en deze afzwakken, relativeren of

compleet elimineren. Het is niet te voorspellen hoelang zulke effecten zullen aanhouden.

Bedrijfsspecifieke risico's:

Bedrijfsspecifieke risico's zijn risico's die direct of indirect terug te voeren zijn op het bedrijf zelf. Dit betreffen met name de positie van het bedrijf in de markt, beslissingen van het management, en soortgelijke omstandigheden die direct zijn terug te voeren op het bedrijf. De onderliggende algemene omstandigheden zijn met name de inflatie, de basisrente, onderliggende fiscale en wettelijke omstandigheden en de algemene marktpsychologie. Aandelen of hele beurzen laten regelmatig grote fluctuaties zien van waarderingen en sentimenten zonder dat er een verandering in de onderliggende omstandigheden heeft plaatsgevonden. Aandelenkoersen en het sentiment van de markt laten vaak een overdreven reactie zien.

Landenrisico:

Als er aandelen van buitenlandse bedrijven worden gekocht, of de effectenrekening in het buitenland wordt aangehouden, dan kan het zijn dat de belegger beperkt wordt in het overboeken van kapitaal. Hierdoor kan het voor een korte of langere periode onmogelijk zijn om aandelen te verkopen, dividenden te ontvangen of effecten over te dragen vanuit het desbetreffende land. Als de belegger buitenlandse aandelen koopt, moet hij of zij ervan bewust zijn dat deze aandelen onder buitenlands recht vallen en wellicht anders gestructureerd zijn dan lokale aandelen. Daarnaast kan het nodig zijn om buitenlandse experts in te schakelen, zoals juristen, belastingconsultanten of rechtbanken, om rechten uit te oefenen of om aan verplichten en vereisten te voldoen. Dit kan leiden tot extra kosten en drempels. Wanneer er buitenlandse aandelen worden gekocht, is het vaak lastiger om de benodigde informatie te verkrijgen over een bedrijf of over de aandelen, om deel te nemen aan de algemene vergaderingen, of om

andere rechten uit te oefenen.

Liquiditeitsrisico:

Met name bij aandelen van kleinere bedrijven met een lage koers of waarvan maar een klein aantal aandelen is uitgegeven is er geen garantie dat er een koper kan worden gevonden voor de aandelen van de belegger. Dit kan ertoe leiden dat er helemaal geen koper wordt gevonden, of dat de verkoper gedwongen wordt een aanzienlijke korting op de aankoop prijs te geven. De groep van beleggers voor kleinere aandelen, tweedelijnsaandelen of met name zogeheten 'pennystocks' is doorgaans zo klein dat de verkoop van dergelijke aandelen sterk beperkt kan zijn en zelfs gedurende een langere periode onmogelijk kan zijn. Dergelijke aandelen zijn gevoelig voor prijsmanipulatie.

III. Amerikaanse beurzen: Specifieke risico's behorende bij pennystocks en OTC 's:

In de Verenigde Staten dienen alle bedrijven, waarvan de aandelen publiek verhandeld worden, te rapporteren aan de Securities Exchange Commission (SEC). Zij dienen financiële verslaglegging en andere informatie in te dienen en de SEC moet op de hoogte worden gesteld van iedere verandering. Er gelden twee belangrijke uitzonderingen op deze registratie- en rapportageplicht.

Regulation-S-aandelen:

Deze aandelen mogen niet verkocht worden aan niet-Amerikaanse personen. Deze aandelen mogen eveneens binnen de Verenigde Staten gedurende een periode van 12 maanden niet verkocht worden. Daarnaast moet de koper instemmen om dit aandeel alleen te verkopen met inachtneming van de wettelijke bepalingen zoals deze gelden in de Verenigde Staten. Deze aandelen mogen niet op een Amerikaanse beurs of markt worden aangeboden zonder registratie bij de

SEC.

OTC-aandelen:

De OTC-markt is een vrije markt. Deze aandelen vallen onder dezelfde beperkingen als de Regulation-S-aandelen. Voor meer details verwijzen wij naar artikel G: Risicowaarschuwing pennystocks.

Koersmanipulatie risico:

Een veelvoorkomende eigenschap van vrije markten is dat prijzen sterk beïnvloed kunnen worden door activiteiten van bepaalde effectenhandelaars die functioneren als zogeheten market makers. Deze instellingen stellen de beurzen op de hoogte dat zij zich richten op deze aandelen en dat ze zich aan bepaalde verplichtingen ten aanzien van deze effecten zullen houden. Vaak worden OTC-aandelen slechts door één market maker verhandeld en deze market maker is dan ook de enige partij die beschikbaar is als de belegger het aangekochte aandeel wenst te verkopen. Deze market makers handelen vaak zelf als handelspartner, dat wil zeggen dat zij aandelen niet aan- en verkopen als tussenpersoon uit naam van een andere klant, maar dat zij op hun eigen boek handelen.

De koers wordt door deze market makers bepaald en wordt dus niet bepaald door vraag en aanbod.

De belegger moet er rekening mee houden dat zowel de omvang van de markt als de unieke positie van de market maker ertoe kunnen leiden dat er een groot risico is op koersmanipulatie en een oneerlijke prijsstelling.

Er is geen sprake van een regulier vraag- en aanbodscenario en geen algemeen belang voor wat betreft de ontwikkeling van de koers. Door hun unieke positie heeft de market maker de mogelijkheid om de koers te manipuleren voor zijn eigen gewin of dat van een derde partij. Dit kan leiden tot een groot risico op koersfraude.

Vaak is de koers van de market maker niet gebaseerd op een eerlijke marktprijs. Bied- en laatprijzen worden soms willekeurig vastgesteld.

Spread:

Vaak zit er een grote marge tussen de bied- en laatkoers, de zogeheten spread.

Deze spread is wat de market maker verdient. Omdat de vrije markten vaak klein zijn, is deze spread soms extreem hoog.

Soms is er een zeer grote en onrealistische prijsstijging benodigd om tot een hogere biedprijs te komen wanneer het aandeel verkocht wordt, om boven de oorspronkelijke laatprijs uit te komen die betaald is bij de aankoop van het aandeel.

Houd rekening met het volgende: het aantal aandelen dat per order verhandeld kan worden via LYXN bij Interactive Bokers is 500.000 stuks per order.

B) Optiehandelrisico's

I. Terminologie

1. Algemene informatie

Terminologie en functionaliteiten van opties:

Een optie is het recht om een onderliggend waarde, zoals een aandeel, grondstof of vreemde valuta, te kopen of te verkopen. Om dit recht te verkrijgen moet er een zogeheten optiepremie - de prijs van de optie - worden betaald. De eigenaar of koper van de optie verwerft dit recht van de verkoper van de optie, de zogeheten schrijver. Als de optiehouder dit recht uitoefent, noemen we dit het uitoefenen van de optie. De houder mag, maar is niet verplicht om de optie uit te oefenen. Als de optie wordt uitgeoefend is de schrijver verplicht om te voldoen aan de wens van de houder om de optie uit te oefenen. Als de optie niet wordt uitgeoefend, komt deze aan het einde van de looptijd te vervallen. Er zijn opties die op ieder moment tijdens de looptijd mogen worden uitgeoefend (Amerikaanse opties) en er zijn opties die niet tussentijds kunnen worden uitgeoefend (Europese opties). Er is geen geografische beperking van toepassing op opties wanneer deze worden aangekocht, ongeacht de valuta waarin deze optie wordt uitgedrukt. Als de optie niet wordt uitgeoefend, of als u verzaakt om de optie tijdig uit te oefenen, komt deze aan het eind van de overeengekomen looptijd te vervallen.

Bijzonder scenario: Opties met een andere compensatie:

Omdat niet alle opties betrekking hebben op fysiek leverbare onderliggende waarden, maar soms ook op immateriële effecten, wordt in dergelijke gevallen soms de vergoeding in geld voldaan. Dit geldt met name voor opties op een index of een aandelenportefeuille, waarbij een puur fictief getal wordt vastgesteld op basis van eerder vastgestelde

parameters, die meebeweegt met de prijsontwikkeling van de onderliggende waarden. Verder zijn alle opmerkingen en toelichtingen ook op deze opties van toepassing.

Callopties en putopties:

Er zijn twee basistypes van opties: de kooptie, oftewel de calloptie; en de verkoopoptie, oftewel de putoptie. Een calloptie heeft het recht om iets te kopen, een putoptie het recht om iets te verkopen. Hierbij geldt dat de koper van de optie het recht heeft, maar niet de verplichting, om de optie uit te oefenen; de verkoper zit aan de andere kant van het scenario en moet te allen tijde aan de overeengekomen verplichting voldoen als de optie wordt uitgeoefend.

De verkoper moet derhalve afwachten of de optie wordt uitgeoefend, wordt afgekocht, of komt te vervallen. Als de transactie wordt gesloten verdient de verkoper de optiepremie als beloning voor het nemen van dit risico. Als een optie niet wordt uitgeoefend, is de optieprijs in feite de winst voor de verkoper (een optie kan ook worden afgekocht om hiermee een winst te realiseren).

Basisscenario:

Alle strategieën die betrekking hebben op opties zijn gebaseerd op vier basisscenario's:

- Long call: Aankoop van een aankoopoptie
- Short call: Verkoop van een aankoopoptie
- Long put: Aankoop van een verkoopoptie,
- Short put: Verkoop van een verkoopoptie

Om een calloptie te kunnen kopen moet iemand bereid zijn om deze te verkopen; om een putoptie te kopen moet iemand deze verkopen. Degene die een positie inneemt door een optie te kopen heeft de zogeheten long positie. Degene die een positie inneemt door een optie te verkopen heeft de zogeheten short positie.

Optiehouder en -schrijver:

Een optie verschaft de optiehouder, dus de koper van de optie, de mogelijkheid, maar niet de verplichting, om de goederen, vreemde valuta, of onderliggend financieel effect te verkopen (put) of te kopen (call) tegen een vooraf overeengekomen prijs (uitoefenprijs). De optiehouder betaalt niet een soort van aanbetaling of marge over de waarde van het onderliggende effect, maar een premie. De tegenpartij van de houder, de zogeheten schrijver of verkoper van de optie, ontvangt deze premie. Het potentiële verlies van de optiehouder wordt beperkt tot de geïnvesteerde optiepremie, het potentiële verlies voor de schrijver is onbeperkt.

Gedekte en ongedekte opties:

Er is een verschil tussen gedekte opties en ongedekte opties. Bij een gedekte optie is de optieschrijver bij het afsluiten van de transactie in het bezit van het overeengekomen aantal van de te leveren onderliggende waarden. Als de optie ongedekt is, dan is de partij die de verplichting aangaat niet in het bezit van de te leveren zaken. Als de optieverkoper als schrijver moet leveren, moet deze het onderliggende item kopen. In dat geval is het risico niet beperkt tot een bepaald bedrag, net zoals wanneer de schrijver verplicht is bepaalde onderliggende effecten af te nemen.

2. Belangrijke parameters van opties

De volgende parameters zijn van belang bij het structureren van opties:

- Onderliggende waarde:

Alle opties zijn gebaseerd op een overeengekomen object, de zogeheten onderliggende waarde. Dit is het object waarop de optie wordt afgegeven.

- Uitoefenprijs:

De koper en de verkoper van de optie komen in eerste instantie een prijs en een hoeveelheid overeen voor de

onderliggende waarde. Dit is een vaste prijs die op een later tijdstip van toepassing zal zijn.

– **Multiplier:**

De multiplier geeft het aantal units weer van de onderliggende waarde per optie.

– **Looptijd:**

Dit is de datum tot en met wanneer (Amerikaanse optie) of waarop (Europese optie) mag worden uitgeoefend (vervaldatum).

3. Optiepremie

Het bedrag van de optiepremie of de prijs van de optie bestaat uit de zogeheten intrinsieke waarde van de optie en de zogeheten reële waarde.

Intrinsieke waarde:

De intrinsieke waarde van de optie is het verschil tussen de huidige prijs van het onderliggende effect van de optie en de uitoefenprijs van de optie. Bijvoorbeeld een calloptie op de DAX met een uitoefenprijs van 4.000 waarbij de DAX op dit moment noteert tegen 4.300 heeft een intrinsieke waarde van 300 indexpunten. Bijvoorbeeld een putoptie op de DAX met een uitoefenprijs van 4.500 bij dezelfde stand van de DAX heeft een intrinsieke waarde van 200 indexpunten (4.500 - 4.300). Dus hoe groter het verschil tussen de huidige koers en de uitoefenprijs, hoe hoger de intrinsieke waarde en hoe duurder de optie.

Reële waarde:

Naast de intrinsieke waarde heeft een optie ook een reële waarde. De reële waarde is het verschil tussen de daadwerkelijke en de intrinsieke waarde van de optie. Stel dat de DAX op 4.300 staat en er is een calloptie overeengekomen met een uitoefenprijs van 4.000. Als de prijs van de optie 450 bedraagt, is deze 150 punten hoger dan de intrinsieke waarde van de

optie van 300 punten. De reële waarde van de optie is in dit geval 150 punten. De reële waarde van een optie hangt in de basis af van drie factoren:

– **Resterende looptijd van de optie:**

Een optie met een resterende looptijd van een aantal maanden, bijvoorbeeld zes, zal een hogere reële waarde hebben dan een optie met een resterende looptijd van slechts één maand, aangezien de eerste optie vijf maanden meer de tijd heeft om te worden uitgeoefend dan de tweede optie.

– **Volatiliteit van het onderliggende item:**

Volatiliteit is een maatstaf voor de frequentie en de mate waarop koersschommelingen plaatsvinden. Zo zal een optie waarvan het onderliggende item een fluctuatie laat zien van 20%, of waarvan een dergelijke toekomstige fluctuatie wordt verwacht, een hogere reële waarde hebben dan een optie op een aandeel met een jaarlijkse (verwachte) fluctuatie van 5%. De reden hiervoor is dat met een hogere fluctuatie de koper een grotere kans heeft dat de waarde van de optie gedurende de resterende looptijd zal stijgen.

– **Verskil met de uitoefenprijs:**

In-the-money: Een optie noemen we 'in-the-money' als de koers van de onderliggende waarde hoger ligt dan de uitoefenprijs in het geval van een calloptie of lager ligt dan de uitoefenprijs in het geval van een putoptie. Dit scenario noemen we een 'in-the-money-optie'. At-the-money: Een optie is 'at-the-money' als de uitoefenprijs gelijk is aan de koers van de onderliggende waarde. Out-the-money: In dit scenario ligt bij een calloptie de uitoefenprijs hoger dan de koers van de onderliggende waarde; bij een putoptie ligt de uitoefenprijs onder de koers van de onderliggende waarde. De opties hebben in dit geval geen intrinsieke waarde. Dit noemen we een 'out-of-the-money-optie'.

II. Risico's die gepaard gaan met de handel in opties

Het verhandelen van opties (opties en warrants) brengt grote risico's op verlies met zich mee door de aard van deze producten, waarvan de belegger zich goed bewust dient te zijn.

1. Impact van de kosten

In alle optietransacties kunnen minimum-vergoedingen, percentuele vergoedingen, of vaste vergoedingen per transactie (zowel bij koop als verkoop) resulteren in kosten die in het meest extreme geval zelfs vele malen hoger kunnen zijn dan de waarde van de opties zelf. Wanneer de opties worden uitgeoefend komen er vaak nog extra kosten kijken. Deze kosten kunnen oplopen tot een significant bedrag ten opzichte van de prijs van de opties.

Alle kosten zorgen voor een verandering en verslechtering van de verwachte winst voor degene die de optie (of warrant) koopt, en zorgen mogelijk dat er meer winst nodig is om een break-evenresultaat te behalen dat wat de markt nodig acht.

Opties zijn in feite een gok op toekomstige koersontwikkelingen. De optiekoper betaalt de zogeheten optiepremie om deze gok aan te gaan. Of de optiehouder in staat is om winst te maken hangt af van het verschil tussen de uitoefenprijs en het sluiten of het uitoefenen van de optie. Of dit resulteert in een winst hangt af van of dit verschil groter is dan de betaalde premie. Die premie moet eerst worden terugverdiend voordat de optiekoper winst gaat maken. Zolang dit verschil kleiner is dan de betaalde premie zit de optiehouder in de zone waarin hij of zij verlies maakt. Als de uitoefenprijs niet stijgt of juist verder daalt tijdens de looptijd, dan verliest de optiehouder zijn of haar hele premie.

Hierbij moet de belegger in overweging nemen of de premie overeenkomt met de verwachte

koersontwikkeling die de markt realistisch acht en zoals deze voorspeld wordt door marktextperts.

De optiepremie zal ergens tussen de bied- en laatprijs uitkomen en bepaalt hiermee het niveau van het risico zoals de markt deze acceptabel acht.

Alle kosten, vergoedingen of andere opslagen bovenop de optiepremie hebben een negatief effect op de risico-rendementsverhouding. Deze kosten moeten tenslotte eerst worden terugverdiend voordat de optiekoper winst gaat maken.

Afhankelijk van de kosten die nog bovenop de premie komen, kan de risico-rendementsverhouding als gevolg van de vergoedingen dermate verslechteren dat het niet langer realistisch is om een winst te verwachten. Alle opslagen die nog bovenop de premie komen, hebben ook als gevolg dat bij iedere vervolgentransactie de kans op een winst lager wordt of zelfs helemaal geëlimineerd wordt.

2. Koersrisico

De prijs van een optie is onderhevig aan fluctuaties als gevolg van verschillende factoren (zie ook hierboven). Dergelijke fluctuaties kunnen zelfs tot gevolg hebben dat de optie niets meer waard is. Vanwege de beperkte looptijd van de optie kunt u er als belegger niet vanuit gaan dat de optie op tijd zal herstellen.

3. Hefboomeffect

Veranderingen in de koers van de onderliggende waarde hebben een effect op de prijs van de optie die buitenproportioneel is ten opzichte van de verandering van de koers van de onderliggende waarde. Dit noemen we de hefboom, of het hefboomeffect. Callopties worden doorgaans minder waard als de koers van de onderliggende waarde daalt, putopties worden doorgaans minder waard als de koers van de onderliggende waarde stijgt. Niet iedere positieve ontwikkeling van de koers van de onderliggende waarde resulteert echter in een waardestijging voor de

optie. De prijs van de call optie kan zelfs dalen als de koers van de onderliggende waarde stijgt, bijvoorbeeld als gevolg van een negatief effect van een dalende volatiliteit of doordat de uitoefendatum dichterbij komt. Behalve meer rendement zorgt het hefboomeffect ook voor een forse stijging van de risico's voor de belegger. Het hefboomeffect werkt twee kanten op, zowel in het voordeel als in het nadeel van de optiehouder. Hoe groter de hefboomwerking, hoe meer risicovol de transacties zijn. Hoe korter de resterende looptijd is van een optie, hoe hoger het hefboomeffect doorgaans is.

4. Het risico van het vervallen van de optie, waardevermindering, of het verlies van de totale waarde

Zoals blijkt uit bovenstaande kunnen opties komen te vervallen en dus waardeloos blijken, of hun waarde kan afnemen. Hoe korter de resterende looptijd, hoe groter de kans op een waardevermindering of zelfs een totaalverlies van de waarde. De optie wordt minder waard wanneer de verwachte koersontwikkeling anders verloopt dan verwacht gedurende de looptijd. Vanwege de beperkte looptijd van de optie kan de belegger er niet vanuit gaan dat de prijs of de koers van de optie zich op tijd zal herstellen voordat de optie verloopt.

5. Risico op onbeperkt verlies

Het aangaan van een optietransactie kan leiden tot het totale verlies van de inleg, als gevolg van ongunstige marktontwikkelingen, vanwege specifieke omstandigheden, of allebei. Afhankelijk van de positie die is ingenomen, kan er een onbeperkt verlies optreden. Het risico is niet beperkt tot het onderpand dat is geleverd, maar kan groter zijn dan dat.

6. Weinig tot geen mogelijkheid om de verliezen te beperken

Het kan zijn dat transacties die worden uitgevoerd om

de risico's van opties te beperken of te elimineren, niet kunnen worden uitgevoerd, of alleen met verlies.

7. Emittentenrisico

Bij warrants loopt u het emittentenrisico, dat wil zeggen het risico dat de partij die de warrant uitgeeft, niet aan zijn verplichtingen voldoet.

8. Verhoogd risico door het aangaan van leningen

Het risico op een verlies neemt toe als er een lening is gebruikt om aan de verplichtingen die voortkomen uit opties te voldoen.

9. Verhoogd risico door het aangaan van transacties in vreemde valuta

Eventuele certificering van de rechten en verplichtingen door middel van een effect, met name door een warrant, heeft geen enkele invloed op de rechten en de verplichtingen die hierin zijn opgenomen.

Omdat optietransacties op veel verschillende manieren kunnen worden gestructureerd, kunnen er extra risico's bijkomen, afhankelijk van de soort transactie. Beleggers moeten alleen zulke transacties uitvoeren als en wanneer ze zich volledig bewust zijn van en volledig begrip hebben van de werking en de risico's van dergelijke transacties.

III. Short-selling van opties

Een zogeheten short-sell houdt in dat de belegger opties verkoopt die hij of zij niet in bezit heeft.

Dit zijn zeer risicovolle activiteiten waarbij de risico-rendementsverhouding negatief uitpakt voor de verkopende partij.

Als opties worden verkocht in een short-sell, ontvangt de verkoper van de koper de optiepremie. Deze optiepremie is daarmee gelijk aan de maximale winst die de verkoper kan behalen, terwijl hij tegelijkertijd

een risico neemt op een onbeperkt verlies. Een short-sell van opties wil zeggen dat de verkoper deze opties niet daadwerkelijk in bezit heeft. Hij hoeft ook niet noodzakelijkerwijs in het bezit te zijn van een cashequivalent dat gelijk is aan de tegenwaarde van de onderliggende waarde. De belegger moet zich ervan bewust zijn dat de potentiële winst bij de short-sell van opties is beperkt tot de optiepremie, terwijl het mogelijke verlies onbeperkt is. Ook de potentiële winst bij een short-sell van putopties is beperkt tot de ontvangen optiepremie, terwijl bij een prijsdaling het risico van verlies onbeperkt is (hoewel de prijs van de onderliggende waarde niet verder kan dalen dan tot 0). Tegenover de beperkte mogelijke winst staat dus een onbeperkt risico op verlies. Een dergelijke ongunstige risico-rendementsverhouding vereist dan ook een diepgaand en efficiënt risicomanagement.

Onderpand voor opties:

Bij optietransacties waarbij het potentiële verlies onbeperkt is, maar ook bij opties die worden verkocht in een short-sell, moet er een onderpand worden verschaft om de potentiële verliezen te dekken (de 'margin').

Iedere beurs hanteert hiervoor zijn eigen regels en men moet zich aan ieder afzonderlijk geval houden. Het volgende onderscheid (premiemargin en extra margin) geldt alleen voor Eurex. Op andere beurzen gelden de regels zoals deze daar van kracht zijn. Iedere belegger moet zorgen dat hij of zij de regels kent voordat hij of zij gaat handelen.

Premiemargin:

Bij de short-sell van opties wordt de 'premiemargin' dagelijks vastgesteld. De beurs gebruikt hiervoor de officiële slotkoers van de optie en berekent op basis hiervan de premiemargin voor iedere afzonderlijke optie. Deze premiemargin bevat in het geval van een short-sell van opties ook een afkoopwaarde of liquidatiewaarde, dat is het bedrag dat de verkoper zou

moeten betalen wanneer de optie zou worden afgekocht tegen de officiële slotkoers op de beurs. Deze margin noemen we de premiemargin en wordt doorgaans gereserveerd van een marginrekening. Op deze rekening rust ook een verplichting ter hoogte van de afkoopverplichting. De procedure is als volgt: De optiepremie die is ontvangen bij de short-sell wordt op de marginrekening gestort. Tegelijkertijd wordt er bij het aangaan van de transactie een bedrag afgeschreven ter hoogte van de afkoopwaarde van de optie (berekent op basis van de slotkoers). De winst of het verlies bestaat dan uit het verschil tussen de ontvangen premie en de afkoopwaarde. Op de volgende handelsdag wordt de nieuwe afkoopwaarde gezien als de nieuwe premiemarge en wordt de premiemarge van de vorige dag gereserveerd. Het verschil tussen de oude en de nieuwe premiemarge is de winst of het verlies van de optie op de vorige dag. De dagelijkse aanpassingen vertegenwoordigen dan ook de dagelijkse winsten en verliezen van de uitstaande optieposities.

Extra margin:

Om de 'extra margin' te berekenen wordt door de beurs een marginparameter vastgesteld voor de grootst mogelijke verandering van de koers van de onderliggende waarde van de optie. Het bedrag van deze marginparameter is gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Op basis van dit model stelt de beurs vast hoe de koers van de onderliggende waarde in het nadeel kan veranderen voor de short-seller in een extreem scenario, op basis van ervaring. Op basis van een theoretisch optiemodel berekent de beurs vervolgens wat er hoogstwaarschijnlijk met de prijs van de desbetreffende optie gebeurt indien dit meest extreme scenario werkelijkheid wordt. Dit potentiële verlies wordt ook wel de 'extra margin' genoemd en is bedoeld om een mogelijk prijsverlies op de volgende dag af te dekken. Om de short-sell-positie te behouden tot de volgende dag, moet het saldo op de rekening minimaal genoeg zijn om aan deze 'extra margin' te

voldoen. Hierbij moet benadrukt worden dat de verliezen niet beperkt zijn tot deze 'extra margin' of tot de gehele margin, maar deze altijd kan overtreffen. Voor opties die verkocht zijn in een short-sell bestaat de totale margin uit de 'premiemargin' en de 'extra margin'.

C) Risico's met betrekking tot financiële en grondstof-futures

Financiële futures of grondstof-futures zijn overeenkomsten waarbij de ene partij de verplichting aangaat om iets te leveren, en de andere de optie heeft om deze levering te accepteren, op een vooraf afgesproken datum. Direct bij het sluiten van de futures-transactie worden de levering, de acceptatie, de hoeveelheid en de betaling van de goederen overeengekomen. Als deze transacties gestandaardiseerd zijn en via de beurs verlopen, is het proces ook gestandaardiseerd. Financiële futures en grondstof-futures worden doorgaans 'futures' genoemd. Dergelijke futures worden vaak gebruikt voor speculatiedoeleinden. Meestal hebben de contractpartijen geen economisch belang in de koop of verkoop van de grondstof.

Onderpand (margin):

Het is doorgaans verplicht om bij het aangaan van een future een onderpand te leveren, de zogeheten 'marginreservering'. De tussenpersoon registreert deze marginreservering als het openingssaldo op de rekening van de klant. Op deze rekening worden alle futures van de klant geadministreerd. Winst, verlies en vergoedingen voor afzonderlijke transacties worden verrekend. De belegger is verplicht om de margin aan te houden, zodat er te allen tijde voldoende liquide middelen aanwezig zijn. Als de verplichting die is aangegaan in het futures-contract negatief uitpakt voor de belegger, worden de desbetreffende verliezen als verlies afgeboekt van de margin-rekening. Als de bestedingsruimte van deze rekening onder de vereiste margin komt, is de belegger verplicht om bij te storten. Dit wordt een 'margin call' genoemd. De deadline voor het doen van deze additionele betalingen is soms maar een paar uur. Als de belegger niet aan de margin call kan voldoen, kan er een gedwongen sluiting van positie(s) in het account plaatsvinden. Ook kan de tussenpersoon open posities sluiten door een

tegengestelde transactie aan te gaan. De minimale margin wordt vastgesteld door de desbetreffende beurs en kan dagelijkse veranderingen, afhankelijk van de volatiliteit van de futures. De betrokken tussenpersoon kan margin-betalingen vereisen die hoger zijn dan de minimale margin.

De details omtrent het onderpand dat geleverd moet worden en eventuele extra betalingen zijn terug te vinden in de meest recente voorwaarden van de tussenpersoon.

Informatie over de risico's:

Wanneer een grondstof-future wordt aan- of verkocht, gelden specifieke risico's met betrekking tot de fysieke levering of acceptatie van de verplichting. Op uw beleggingsrekening via LYNX worden futurecontracten voor het aflopen van het contract automatisch gesloten. Hierdoor vindt fysieke levering of acceptatie van de verplichting nooit plaats.

Bijzonder scenario: Futures met een andere compensatie:

Omdat niet alle futures betrekking hebben op fysiek leverbare onderliggende waarden, maar soms ook op immateriële effecten, wordt in dergelijke gevallen soms de vergoeding in geld voldaan. Dit geldt met name voor financiële futures op een index of een aandelenportefeuille, waarbij een puur fictief getal wordt vastgesteld op basis van eerder vastgestelde parameters en die meebeweegt met de prijsontwikkeling van de onderliggende waarden. Verder zijn alle opmerkingen en toelichtingen ook op deze futures van toepassing.

Opties op futures:

Er worden ook opties op futures verhandeld. Dit zijn optietransacties die onderhevig zijn aan dezelfde risico's en mechanismes zoals beschreven onder B.

Futures met wisselkoersrisico:

Als u een futures-transactie afsluit waarin uw verplichting of de betaling waar u recht op hebt wordt uitgedrukt in een andere valuta of wanneer de prijs van de onderliggende waarde in een andere valuta wordt uitgedrukt, dan loopt u naast de reeds genoemde risico's ook een wisselkoersrisico. In zo'n geval kunnen zelfs de ontwikkelingen op de valutamarkten al zorgen dat de waarde van uw futures verdampt, omdat de waarde van het item dat u moet leveren hoger wordt of de waarde van wat u moet ontvangen juist lager wordt.

D) Exchange Traded Funds (ETF)

risico's

Exchange traded funds (ETF's) zijn beleggingsfondsen die verhandeld worden op een beurs die de koersontwikkeling van een index nabootsen. ETF's zijn doorgaans passief beheerde indexfondsen. Passieve beleggingsstrategieën hebben, in tegenstelling tot actieve beleggingsstrategieën, niet als doel om de benchmark te verslaan, maar juist om de index na te bootsen, en daarbij tegelijkertijd de kosten te minimaliseren.

Net zoals bij gewone beleggingsfondsen bestaan ETF's uit een evenwichtige verzameling van specifieke activa, die losstaat van de activa van de emittent.

Hieronder volgen een aantal specifieke risico's voor het handelen in ETF's, naast de algemene risico's die horen bij het beleggen in effecten.

– Koersrisico:

Bij het beleggen in een ETF, die passief het verloop van de onderliggende index volgt en die niet actief beheerd wordt, loopt u doorgaans dezelfde risico's als die van de onderliggende index. De ETF fluctueert dan ook op dezelfde manier als de onderliggende waarde. Ook het risicoprofiel van de ETF en de onderliggende index zijn gelijk. Stel dat de DAX daalt met 10%, dan zal de ETF die de DAX repliceert ook dalen met ongeveer 10%.

– Concentratierisico:

Het beleggingsrisico neemt toe naarmate de focus van de ETF toeneemt, zoals een focus op een bepaald geografisch gebied, sector, of valuta. Dit hogere risico kan echter ook betekenen dat de verwachte winst hoger is.

– Wisselkoersrisico:

ETF's brengen een wisselkoersrisico met zich mee als

de onderliggende index in een andere valuta wordt uitgedrukt dan de ETF. Als de valuta van de index minder waard wordt ten opzichte van de valuta van de ETF, heeft dit een negatief effect op de waarde van de ETF.

– Replicatierisico:

ETF's lopen een replicatierisico, dat wil zeggen het risico dat de waarde van de index en de waarde van de ETF uit elkaar gaan lopen ('tracking error'). Deze tracking error kan het verschil in de waarde dat wordt veroorzaakt door de vergoedingen verder vergroten. Zo'n afwijking kan veroorzaakt worden door het aanhouden van een kaspositie, herbalanceren, kapitaalsberekeningen, dividendbetalingen of de waardering van dividenden.

– Tegenpartijrisico:

Synthetische ETF's hebben een tegenpartijrisico. Als de tegenpartij niet aan zijn verplichtingen voldoet, kan de belegger een verlies lijden.

– Risico van overdracht of beëindiging van specifieke activa:

Er zijn omstandigheden denkbaar waarbij overdracht van de onderliggende activa aan een andere beleggingsportefeuille of de beëindiging van het management van de beheersmaatschappij plaatsvindt. Wanneer er sprake is van een overdracht, kan het zijn dat het nieuwe management minder gunstige voorwaarden hanteert. Als er sprake is van beëindiging, is er kans op een (toekomstig) verlies.

– Handel buiten de markt om:

Als de ETF en de onderliggende componenten op verschillende beurzen worden verhandeld, dan loopt de belegger het risico dat transacties voor deze ETF plaatsvinden buiten de handelsuren van de betrokken onderliggende waarden. Dit kan zorgen voor een afwijking van de waarde ten opzichte van die van de

onderliggende index.

– **Uitlenen van effecten:**

Een beleggingsfonds kan effecten uitlenen om het rendement te maximaliseren. Als een geldlener niet aan zijn verplichting kan voldoen om deze effecten terug te geven en de waarde van het onderpand is verdampt, lijdt het beleggingsfonds een verlies.

E) Exchange Traded Commodities (ETC) Risico's

Exchange traded commodities (ETC) zijn effecten die beleggers in staat stellen om te beleggen in grondstoffen. Net als ETF's worden ETC's verhandeld op een beurs. In tegenstelling tot een ETF, wordt het kapitaal dat door een belegger wordt ingebracht bij een ETC niet gezien als een speciaal actief die wordt beschermd als het uitgevende bedrijf failliet gaat. Dit komt omdat een ETC een obligatie is die wordt uitgegeven door een ETC-emittent. In tegenstelling tot bij een fysieke nagebouwde ETF loopt de belegger van een ETC dus een emittentenrisico. Beleggers gebruiken verschillende hedging-methodes om dit risico te minimaliseren.

Hieronder volgen een aantal specifieke risico's voor de handel in ETC's, naast de algemene risico's die horen bij het beleggen in effecten.

– **Koersrisico:**

Over het algemeen lopen beleggingen in ETC's dezelfde koersrisico's als directe beleggingen in grondstoffen. Uitzonderlijke gebeurtenissen, zoals natuurrampen, politieke conflicten, regulering door overheden of klimaatveranderingen kunnen invloed hebben op de beschikbaarheid van een grondstof en daarmee leiden tot een grote verandering in de prijs van de onderliggende waarde en mogelijk ook van een derivaat. Dit kan ook leiden tot een afname van de liquiditeit en tot een daling van de prijzen. Ook de algemene economische situatie heeft een grote invloed op de vraag naar bepaalde grondstoffen, zoals metaal en energiebronnen als een productiefactor die van belang is voor de economie.

– **Tegenpartijrisico:**

De handel in derivaten brengt risico met zich mee, al naar gelang hoe het derivaat gestructureerd is. Als de andere partij niet in staat is om aan zijn verplichtingen

te voldoen, of hier niet aan wil voldoen, dan is het mogelijk dat het derivatencontract deels of in zijn geheel niet uitgeoefend wordt.

F) Exchange Traded Notes (ETN)

Risico's

Net als ETC's zijn ETN's renteloze obligaties aan toonder die worden verhandeld op een beurs en die de waardeontwikkeling van een onderliggende index of waarde vertegenwoordigen. ETN's worden doorgaans uitgegeven door banken. In tegenstelling tot ETF's zijn ETC's doorgaans ongedekt. Ondanks dat de waardeontwikkeling van een ETN afhankelijk is van een onderliggende index of waarde, is de structuur van een ETN gelijk aan die van ongedekte beursgenoteerde obligaties.

Hieronder volgt een specifiek risico voor de handel in ETN's, naast de algemene risico's die horen bij het beleggen in effecten.

Kredietrisico:

Als de kredietscore van de emittent verandert, kan dit een negatief effect hebben op de waarde van de ETN - ongeacht de ontwikkeling van de waarde van de onderliggende index of waarde. In extreme gevallen kan het uitblijven van een betaling door de emittent de ongedekte belegger dwingen om een claim neer te leggen bij deze emittent.

G) Risicowaarschuwing Pennystocks

Deze waarschuwing bevat belangrijke aanvullende informatie over de eigenschappen en risico's die horen bij het handelen in smallcap ('penny') aandelen.

Wat is een pennystock?

Over het algemeen zijn pennystock aandelen van kleine bedrijven die tegen een lage prijs verhandeld worden, en die niet genoteerd zijn op een beurs. Pennystocks worden doorgaans onderhands ('over-the-counter') verhandeld, zoals op het OTC Bulletin Board of Pink Sheets. Van oudsher zijn deze aandelen volatieler en minder liquide dan andere aandelen. Onder andere hierom worden pennystocks als een speculatieve belegging gezien en klanten die handelen in pennystocks moeten zich ervan bewust zijn dat ze hun gehele belegging kunnen verliezen, of zelfs meer als ze pennystocks tegen een margin hebben gekocht. Voordat u in een pennystock belegt, moet u zich zeer goed inlezen in het bedrijf dat het aandeel uitgeeft. Ook dient u zich van een aantal specifieke risico's bewust zijn wat betreft het handelen in pennystocks.

Risico's van pennystocks

Bij het handelen in pennystocks horen een aantal risico's, waaronder:

- **U kunt uw gehele inleg of een groot gedeelte ervan kwijtraken wanneer u in pennystocks belegt**

Alle beleggingen brengen risico mee, maar pennystocks zijn een van de meest risicovolle beleggingen en zijn doorgaans niet geschikt voor beleggers met een lage risicotolerantie. Veel pennystock zijn nieuwe aandelen en vaak is er nog geen trackrecord. Sommige bedrijven die pennystocks uitgeven, hebben geen activa, bedrijfsactiviteiten of inkomsten. Andere bedrijven maken producten of

leveren diensten die nog in ontwikkeling zijn of die nog moeten worden getest op de markt. Deze bedrijven lopen dan ook een groter risico op een mislukking en beleggers die in pennystocks beleggen, hebben een grotere kans dat ze hun belegging geheel of gedeeltelijk kwijtraken.

- **Gebrek aan openbare informatie**

De meeste grote, beursgenoteerde bedrijven dienen regelmatig financiële reportages in bij SEC, met informatie over hun activa, passiva en het resultaat van de afgelopen periode. Daarnaast publiceren deze bedrijven financiële informatie en informatie over de operationele gang van zaken op hun website. Informatie van pennystockbedrijven is daarentegen vaak zeer moeilijk te vinden, waarmee het risico dat deze bedrijven gebruikt worden voor beleggingsfraude verder toeneemt, en de kans dat de koers is gebaseerd op complete en volledige informatie over dit bedrijf afneemt.

- **Geen minimumeisen voor een notering**

Bedrijven die hun aandelen aanbieden op de beurs moeten vaak aan strenge eisen voldoen, die onder andere inhouden dat het bedrijf een minimaal bedrag aan netto-activa en aandeelhouders heeft. De meeste pennystockbedrijven zijn niet op een beurs genoteerd en hoeven niet te voldoen aan deze minimumeisen.

- **Risico op weinig liquiditeit**

Liquiditeit is de mate waarin marktpartijen aandelen kunnen kopen en verkopen. Over het algemeen geldt, hoe mee vraag naar een bepaald effect, hoe groter de liquiditeit. Een grotere liquiditeit maakt het makkelijk voor beleggers om effecten te kopen of te verkopen. Beleggers zullen over het algemeen een meer concurrerende prijs krijgen als ze aandelen aan- of verkopen die meer liquide zijn. Pennystocks worden vaak weinig verhandeld en hebben een lagere liquiditeit. Het kan daarom moeilijk zijn om een positie

in pennystocks af te sluiten. Daarnaast kan het moeilijk of zelfs onmogelijk zijn om een waarde vast te stellen, omdat het voor sommige pennystocks soms moeilijk is om een koers te vinden in de markt.

– **Risico op hogere volatiliteit**

Volatiliteit is de mate waarin prijzen fluctueren wanneer er handel plaatsvindt. Over het algemeen geldt, hoe hoger de volatiliteit, hoe meer fluctuatie van de koers. Pennystocks laten doorgaans dankzij hun lage liquiditeit meer volatiliteit en koersschommelingen zien. Soms kan een aan- of verkooporder niet uitgevoerd worden, of tegen een veel lagere prijs dan de prijs die in de markt werd afgegeven op het moment dat de order geplaatst werd. Daarnaast kan de koers van pennystocks die u in bezit heeft, zeer grote schommelingen laten zien.

– **Pennystocks worden relatief vaak gebruikt door bedrijven die worden ingezet voor**

oplichting of marktmanipulatie, dankzij hun over het algemeen lage prijzen en minder strenge eisen bij een notering.

U dient zeer goed op te letten wanneer in advertenties, ongevraagde e-mails, nieuwsbrieven, blogs of ander marketingmateriaal de nadruk wordt gelegd op grote winsten van pennystock in het algemeen of van een specifiek bedrijf. Dit soort marketingmateriaal wordt vaak gebruikt om de koers op te pompen voordat er een groot volume in de markt wordt verkocht. Het wordt beleggers dan ook nadrukkelijk aangeraden om zelf een boekhoudkundig onderzoek uit te voeren in het geval van een pennystockbedrijf, en niet te vertrouwen op externe marketingrapporten of nieuwsbrieven. Meer informatie over pennystocks en de risico's van het handelen in deze aandelen is te vinden op de website van de SEC: <http://www.sec.gov/investor/pubs/microcapstock.html>